

han äfven lefver och dör utan att känna herrar *La Fare, Lainez* m. fl. ens till namnet. Och annat än namnet har icke heller Förf. att bjuda på.

J. V. S.

21 OM TIDEN FÖR STILLESTÅNDETS UTGÅNG FÖRE SLAGET VID WIRTABRO.*

10 *Litteraturblad n:o 8, augusti 1861*

*En aktad landsman, som flerfaldigt bevisat verksamt deltagande för den inhemska litteraturen, skrifver från staden Wiäsniki i Ryssland: »Under min tjenstetid i Petersburg gjorde jag bekantskap med f. d. Ryska Generalstabsofficern, numera verkliga statsrådet I. Liprandi, hvilken jag då ofta hörde berätta om Finska kriget 1808–9, hvori han hela tiden hade deltagit. När jag derföre ur skriften, *Bidrag till femtioåriga minnet af Döbeln och Björneborgarena* sid. 8 noten 15

20 erfor, att utgifvaren hoppades, det den derstädes anförda berättelsen om duellen mellan Blum och Liprandi »skulle utverka en sannfärdig berättelse om händelsen» vände jag mig i bref till Liprandi, bilade en öfversättning af nämnda not och uppmanade honom att berigtiga den deri förekommande version, erbjudande mig att blifva medlare för offentliggörande af hans genmäle på Svenska.»

»Samma tillfälle begagnade jag, för att efterkomma en dylik uppmaning, som den föregående, af professor F. Cygnæus i *Bilder ur förgångna tiders lif* sid. 190, bedjande verkliga statsrådet Liprandi upplysa äfven denna omständighet, och för att få tviflet så mycket bestämdare häfvet, stälde jag min fråga så kategoriskt som möjligt.»

30 »Några veckor derefter erhöll jag till svar: häftet N:o 1 af bilagde handlingar, rörande tilldragelserna före striden vid Wirta bro, samt häftet N:o 2, ett genmäle af Liprandi med afseende på duellen. Jag har öfversatt dessa uppsatser till Svenskan, så godt min upptagna tid det medgifvit.» — — —

Det är sagde häfte N:o 1, vi här meddela, betygande den ärade Insändaren vår synnerliga tacksamhet för den välvilja, han genom dessa uppsatser meddelande behagat bevisa vårt blad. Det återopade häftet N:o 2 skall i nästa nummer införas.

Red.

40

22 BEMÖTANDEN.

Litteraturblad n:o 8, augusti 1861

I månadsskriften Mehiläinen har Hr Q. anställt sina påminnelser vid innehållet i vår artikel om »Finska förhållanden och Svenska pressen.»

Äfven dessa Hr Q:s påminnelser hvilat delvis på en egenmäktig, mot ordalag och sammanhang stridande tydning af våra ord. Men Förf. är en hederlig motståndare. Han lemnar motiverna oantastade. Han tillägger oss icke andra ord, än de, som uttryckligen stå i vårt blad att läsa. Han ljuger icke, han smädar icke såsom en samvetslös liga.

50

Bland de fem punkter, under hvilka Hr Q. uppställer sina påminnelser, angå de tre senare blott allmänna satser rörande en del tidningar, den politiska frihetens förhållande till det materiella välståndet och

statsskicketts beroende af det ifrågavarande folkets bildningsståndpunkt och historiska uppträdande. Vi skola väl framdeles till ett par af dessa punkter återkomma. För närvarande inskränka vi vårt bemötande till de två öfriga, af Hr Q. främst ställda.

Hr Q. finner bristande samband mellan förra och senare delen af ifrågavarande artikel: den, som rörer Aftonbladets och Svenska pressens uppfattning af Finska förhållanden i allmänhet, och den, som angår senaste tilldragelser.

Det allmänna sambandet mellan båda delarne borde vara tydligt — ehuru väl omständigheterna i viss grad hindra dess utläggning. Vi göra dock ett försök. 10

Om i en utgifven allmän författning en otydlighet eller ett misstag, grundadt på origtigt resonnement, förekommer, finnes ingen annan utväg, än att genom en förklaring förtydliga det stadgade eller genom en ny författning rätta misstaget. Det är illa, att sådant händer, det är dubbelt beklagligt, när det sker i en riksviktig angelägenhet. Men exempel på dylikt finnas i alla länders lagstiftning. Författning utkommer på författning, rättande och förbättrande; ja de principer, på hvilka de stöda sig, kunna, äfven der en representation deltar i lagstiftningen, vexla från år till år alltefter partiernas ställning. 20

I sådane fall är det nu i vår tanke det rätta och menniskan värdiga, att ogilla de origtiga åsigtorna och de begångna misstagen, men icke att tillskrifva dem oredliga afsigter och vanärande motiver. Det senare sker nog allmänt, i alla länder, af en del menniskor och en del skriftställare. Men det blir derigenom icke rätt. Det är också i ett konstitutionelt land lika principvidrigt, som opolitiskt. Ty en slaf kan betrakta sin herre som en fiende; men tvenne lagbundna statsmakter kunna icke ega bestånd, då de ställa sig såsom fiender mot hvarandra. Politiskt blir ett sådant förfarande, endast om massornas upprörande är politik. Ty de ledas af sin känsla, af tillit eller misstro, af kärlek eller hat, icke af öfverläggning och klar insigt. Vi sade: det är äfven rätt och menniskan värdigt, att icke förutsätta oredliga afsigter och vanärande motiver. Ty den, som detta gör, han dömer icke efter, hvad han vet, utan efter, hvad han förutsätter och förmodar; och det är en fullkomligt säker erfarenhet, att de, som i nästans handlingar söka dåliga bevekelsegrunder, sjelfva förtjena föga förtroende. Vi kunna säga detta till Hr Q; ty ehuru en bitter är han, såsom sagdt, en hederlig motståndare. 30

Om således allt, hvad göras kan, göres, för att rätta det begångna misstaget, då anse vi bör hvarje rättänkande fäderneslandets vän låta detta bemödande gälla för, hvad det är, rigtande sin uppmärksamhet endast på sjelfva frågan. Är denna genom den vidtagna rättelsen ställd på den punkt, den vara bör, så är derom intet vidare att säga. Det kan i ett konstitutionelt land hända, att misstaget rörer båda statsmakternas ställning. Det kan derföre blifva nödigt, att äfven från de styrdas sida rättspunkten reserveras. Men reservationen bör då uttrycka medvetandet om, att denna rättspunkt är från styrelsens sida återställd, i hvarje fall enkelt fasthålla det rätta och lagenliga, icke nedsänka sig till dagbladsskrifvares misstro och hat väckande förutsättningar. Ett misstroendevotum mot en ministère är och kallas ett votum, som ogillar dess styrelseprinciper och åtgärder, dess åsigter och duglighet, icke dess moralitet. Det afser statens bästa, icke personernas kränkande. 40 50

Behagar Hr Q. bedöma vår artikel ur här angifna synpunkt, skall han finna, att sambandet mellan den förra och senare delen deraf är det

naturligaste. Vi säga: Aftonbladet, såsom många andra blad af den sorten, har sitt intresse i att afmåla politiska motståndare, individer och partier, med den svartaste färg. Dess skildringar från Finland hafva varit af samma art, alltid bygda på förutsättningen af ond vilja hos de handlande personerna – dessutom i det faktiska förblandande dikt och sanning. Och äfven rörande de senaste tilldragelserna härstädes hvilat dess bedömande helt och hållet på förutsättningen, att personer finnas, som vilja förderfva sitt fädernesland, och mot hvilkas stämplingar man bör vara på sin vakt.

10 Vill Hr Q. dessutom söka erinra sig; huruvida något inhemskt blad före Litteraturbladets uppträdande talat något om det blifvande utskottet och landtdagen? Tystnaden har haft sina tvingande skäl. Vi ansågo derföre Aftonbladets artiklar för en god anledning att tillgripa; och det är derföre vi i artikelns slut yttrade: »Och med tanken härpå äro vi skyldiga, att betyga den Svenska pressens ledare vår tacksamhet.»

Förrän vi gå vidare, bedja vi Hr Q. tillåta oss återropa en känd historia, nemligen den om den »katolska komplotten» i England under Carl II. I en tid, då Engelska folkets hat mot påfven och katolicismen ännu var som lifligast, uppträdde en viss Oates med historien om en katolsk sammansvärjning mot konungens lif, Englands författning, statskyrkan o. s. v. Han fann genast tro hos mängden; och äfven de mera upplysta ansågo någon sanning ligga till grund för hans berättelser. Andra angifvare sällade sig till Oates, och då hvarken han eller de någonsin tvekade att bekräfta sina vittnesmål med den inför domstol erforderliga eden, bragte de en hel mängd hederligt folk på stupstocken. Personer funnos väl, som ansågo Oates och hans assistenter för, hvad de sedan uppdagades vara, gemena bedragare och menedare. Men förvillelsen var så allmän, att ingen vågade öppet yttra något tvifvel på »komplotten.» Carl II sjelf, ehuru han icke trodde på densamma, vågade icke sätta sig mot raseriet. I största hemlighet blott yttrade han, att hans lif icke var i fara för »komplotten», men att han skulle blottställa det, om han icke visade sig tro på densamma.

30 Faran är icke i vår ställning densamma. Vi bekänna derföre öppet: vi tro icke på komplotten. Hvad vi med bekännelsen vedervåga, är blott det, som vederfarits oss, att blifva ett föremål för lögnen och smädelsen.

Vår bekännelse är dock icke framkallad af något behof, att låta världen veta, hvad vi i saken tänka. Vi äro öfvertygade, att Finland skall ega upplyst och hederligt folk nog, som icke anse det för patriotism och vishet, att i hvad som sker uppsöka svarta och låga afsigter. Och vi tro det vara af gagn, att någon uttalar, att detta slags patriotism icke gör ett folks lycka.

40 Men för att från dessa allmänna reflexioner öfvergå till »de närvarande tilldragelserna» – få vi erinra Hr Q., huru numera landet är fullt af storordiga patrioter, hvilka ännu för sex år tillbaka voro så tysta, att intet stetoskop i verlden skulle kunnat utgrunda denna liberala patriotisms tillvaro ens inom vederbörandes hjertsäck. Vi vilja med denna erinran endast påpeka, att det för närvarande ingen fara har att föra ordet som liberal patriot. Och när nu åtnjutandet af alla denna världens efterfikade fördelar går sin laggilda gång, medan det är hvar och en medgifvet att derjemte uppträda som patriot, då kan man icke gerna tro, att icke alla skola hafva vett nog, att visa sig som sådane på köpet. Det är långt ifrån oss, att vilja göra upprigtigheten af denna patriotism misstänkt. Tvärtom – det måste glädja hvar och en, att den finnes till

och bevisar sig, om också förtjensten deraf icke är synnerligen stor. Hvad vi velat göra klart, är blott det, att för Finland icke på ett halfsekel – och kanske något mera – funnits en tidpunkt, då misstroende mot personer i detta hänseende haft mindre anledning, än i närvarande stund. Ty bristande patriotism vore nu rena dumheten.

Hade vi också ingen annan grund, än denna, vi skulle, äfven om det vore oss tillåtet, icke råda till misstroende. Men vi hafva många andra grunder, att låta bli dermed. Angående en del af dem, de så att säga historiska, måste vi iakttaga tystnad. Men det är en god grund, att ur misstroendet aldrig kan framgå någon fruktbärande handling. Särskildt i förevarande fall torde Hr Q. kunna tänka det sig såsom en möjlighet, att sammanträdet den 20 Januari vore försvunnet – eller vore, såsom om det icke alls hade varit. Vi fråga då: hvad sedan? Och ifall Hr Q. blir oss svaret skyldig, ett svar nemligen, som ger säkerhet, att och när något vidare skall ske, då kunna vi icke annat, än betrakta sagde annihilation såsom den största olycka. Häremot anse vi, att Utskottets sammanträdande och dess yttrande öfver de detsamma förelagda frågorna, huru ringa gagn detta senare än omedelbart må medföra – och vi hafva aldrig hyst stora tankar härom – skall göra landtdagens sammankallande snart och säkert.

Det är en sak i vår artikel, som Hr Q och andra med honom lemnat helt och hållet å sida, ehuru den för oss utgjort hufvudsak: det värde vi lagt på landtdagsfrågornas offentlighörande och på deras offentliga afhandlande. Man skulle tro, att minst någon publicist i detta land skulle skatta detta för ringa. Men tyvärr är det förhållandet med flera, att de intet hafva att säga i de ämnen, om hvilka för närvarande kan fritt diskuteras; och ett utvidgande af diskussionens område kan derföre icke vara dem lockande, för såvidt nemligen det medför yttrandefrihet i sak, icke frihet att anfälla personer. Vi räkna icke Hr Q. till denna klass, och vi skulle derföre förmodat, att våra yrkanden i detta hänseende icke bort undgå hans gillande uppmärksamhet. Han hade också bort inse, att sådane yrkanden icke hafva utsigt till framgång, om man predikar misstroende såsom högsta politiska vishet. Ty hvad från ena sidan är rätt, det är från den andra lofligt.

Vi komma till en annan, för oss vida ömtåligare omständighet, hvori Hr Q. vill se en motsägelse mellan det i artikelns föregående och senare del yttrade.

I den förra, säger Hr Q., anföra vi, att Finland eger »sin egen statsförfattning, sin egen styrelse, sina egna finanser, att hvarje dess invånare är och kallar sig Finsk undersåte», och lägga vikt derpå, att detta är »ett icke ringa verk» af Finska folket, i enlighet med vår allmänna sats, att »ett folks belägenhet, den må vara hvilken som helst, är dess eget verk.»

I den senare åter anföres. »Man bör känna, huru såväl det politiska medvetandet som garantierna för landets politiska ställning utvecklat sig, för att rätt uppskatta det närvarande.*) Det är i båda afseenden tillräckligt att nämna, att i fredstraktaten Finland afträdde såsom en för framtiden med Ryska riket förenad provins**), och att denna ännu i en 1859 af en kännare af landets lagar utgifven skrift förklarar vara landets ställning. Från sagde början, som långt ifrån innehåller ett löfte om landets nuvarande statsform har denna utvecklat sig. Garantierna äro monarkernas ord och försäkringar***).»

Den motsägelse här skall finnas, har Hr Q. ingalunda ådagalagt. Han har endast i noter bifogade till Finska öfversättningen af våra ord påpekat den, rättare gifvit läsaren en vink om, huru våra ord i Hr Q:s

tanke böra tydas. Vi måste säga: detta handlingssätt är ingalunda loyalt. Ty huru vill Hr Q., att vi mot sådane vinkar skola försvara oss.

Vi måste dock försöka gissa till den mening Hr Q. inlägger i våra ord. Vi anföra hans noter med tecknen hänvisande till dessa nyss citerade ord. Således Hr Q. talar:

*) Äro alltså dessa garantier icke desamma som förut? och i hvilket afseende hafva de blifvit förändrade?

**) Hvart blef nu Finlands »egen statsförfattning», »egen styrelse» o. s. v.?

10 ***) Hvart har nu det yrkandet tagit vägen, att endast Finska folket sjelft bragt sig till sin närvarande ställning(»tilaansa»)?

Vi bedja, att först få besvara den i andra noten **) framställda frågan.

Innebär väl utsagon, att Finland i fredstraktaten afträddes som en provins, något det minsta yrkande angående Finlands närvarande »statsförfattning», styrelse» o. s. v. Ingen menniska kan med något sken af sanning påstå det.

Vi hade yttrat: »Det är i båda afseenden tillräckligt att nämna» o. s. v.

20 Hvilka båda afseenden är här fråga om? Hr Q. måste väl svara: om det politiska medvetandets utveckling och om garantiernas utveckling.

I hvilketdera afseendet åberopas fredstraktaten? Hr Q. måste svara: i afseende å garantiernas utveckling. Ty om ettdera afseendet är här fråga. Med det politiska medvetandet åter kan fredstraktaten icke hafva att göra.

Men då så är, att fredstraktaten omnämnes med afseende å garantiernas utveckling, säga vi den väl vara det dokument, hvarigenom landets närvarande politiska ställning garanteras? Hr Q. kan icke anföra något enda ditåt syftande ord. Än mer: kan det antagas, att vi framställt traktaten, såsom det främsta och yppersta garanterande dokument? Denna grad af dumhet torde icke Hr Q. kunna tilltro oss. Men ett sådant Hr Q:s antagande skulle också strida mot våra uttryckliga ord: »Från sagde början, som långtifrån innehåller ett löfte om landets nuvarande statsform, har denna utvecklats sig.»

Hr Q. har sjelf citerat äfven dessa sistanförda ord och öfversatt dem till Finskan. Vi säga ju, att det provinsförhållande, hvari Finland betraktas i fredstraktaten, är en början, som icke innehåller ens ett löfte om Finlands *nuvarande statsform*. Hr Q. förstår ju ännu Svenska?

40 Sätt Hr Q. ned en hel komitté af grammatici, diplomater och jurister – hederligt folk förstås, – och ingen enda i denna komitté skall kunna ens gifva ett sken af skäl för en annan mening i våra ord, än den ena här utlagda.¹

Hvar finnes alltså den påpekade motsägelsen? Haf godheten uppvisa den! Upphäfver det den nuvarande statsformen, att Finland i fredstraktaten behandlades som en provins; eller hafva vi påstått, att så är? Fråga icke blott Hr Q., utan visa att frågorna äro berättigade. Sky att tro Er genom blotta antydningar kunna förbigå all bevisning. Vi vilja icke räkna Hr Q. bland dem, som smäda, men vägra att bevisa. Kanske fordrar då hedern, att Hr Q. skulle erkänna, att han förfarit blindt,

50

¹ Hr Q. talar ingenting om senare hälften af samma period – vårt yttrande, att Finland ännu i Hr Palméns 1859 utgifna bok säges vara en särskild provins. Han torde finna, att detta rör det andra af de »båda afseendena», det »politiska medvetandet.» Och det torde vara klart, att då vi tala om provinsförhållandet såsom »början», utgångspunkt, äfven sagde exempel på det politiska medvetandet anføres i denna mening såsom bristfälligt, utveckladt.

kanske lättsinnigt. Ty der orden kunna beröfva en medmenniska heder och ära, der plär en man med samvete väga dem.

Då således denna Hr Q:s andra fråga (i noten **) är bevisad vara obehörig, så är det icke svårt att besvara den första (i noten *).

Fredstraktaten innehåller intet om Finlands statsform. Då vi tala om den, för att beteckna den början, från hvilken den närvarande statsformen utvecklats sig, hafva vi enkelt sagt: Finland var en provins och afträddes som sådan; Finland är en stat; denna förändring är Finska folkets verk. Må vara, att ordet »början» är oegentligt; detta är förut medgifvet. Men hvad Finland var i fredstraktaten, och hvad det nu är, dessa båda former af politisk tillvaro utgöra utvecklingens utgångspunkt och slutpunkt – till vidare. Att äfven de garanterande dokumenterna haft en utveckling, från Alexander I:s thronförsäkran, genom de dokumenter, som konstituerat landets styrelse, dess område, dess finansförvaltning, (äfven dess tullgräns och hithörande berättiganden i förhållande till Kejsardömet), ända till dem, som innebära löfte om landtdagens sammankallande – detta anse vi ligga för öppen dag. Likaså, att en utveckling föregått i det genom dokumenterna garanterades förverkligande. Hr Q:s fråga: »Äro alltså dessa garantier icke desamma som förut?» besvara vi derföre enkelt med *nej*. En utveckling har på detta halfsekel föregått. Garantierna hafva äfven i dokumenter förökats och utvidgats och de hafva ifrån ord mer och mer blifvit verklighet.

Slutligen Hr Q:s tredje fråga. Vi hade sagt: »garantierna», naturligtvis de garanterande dokumenterna, »äro monarkernas ord och försäkringar». Också Hr Q. torde icke veta af några andra dokumenter, som innebära garantier för Finlands statsform, några andra till Finlands folk med afseende å denna afgifna förbindelser. Han frågar: »Hvart har nu yrkandet tagit vägen, att endast Finska folket sjelft bragt sig till sin närvarande ställning?»

Hr Q. får förlåta, att vi finna denna fråga tanklös. Upphör den garanti, som innebäres i en regentförsäkran, att vara en frukt af ett folks politiska utveckling derföre, att denna försäkran är en individs, Monarkens? Äfven en regentförsäkran är icke en yttring af individuellt godtycke, utan en frukt af omständigheternas kraf. Vi tillräkna alltså det Finska folket, att försäkringarne blifvit afgifna, utan att derigenom träda t. ex. Alexander I:s ädla tänkesätt för nära. Icke hvarje eröfradt land har haft ett lika öde. Vi finna icke, att t. ex. Savoyen och Nizza hafva att hugna sig af egen statsförfattning, egen styrelse o. s. v., icke heller af dem garanterande försäkringar. Och de egde dock en fri författning och en sådan medborgare som Garribaldi, säkert äfven flera andra patriotiska män. Men folket kunde bringas att votera annexionen utan vidare – d. ä. en del voterade, andra vågade icke deremot inlägga ett *nej*. Det är otroligt, att Finska folket 1809 skulle kunnat bringas derhän.

För Hr Q. och dem, som anse vissa individer, icke folken göra historien, är det visserligen en gåta, att en regents, en statsmans, en härförars handlingar äro folkets verk. Men folken erkänna dem för sina, och historien förtäljer dem såsom folkens historia. Inga protester torde kunna ändra den saken.

Hr Q. finner af vårt svars längd till första punkten i påminnelserna det gamla ordspråket om frågvisheten besannadt.

Hufvudsak i 2:a påminnelsen synes vara att framhålla våra ord: »Vår tanke är: man bör sträfva dertill, att göra utskottets verksamhet för landet så gagnelig som möjligt. Och första villkoret härför är, att

institutionen med förtroende omfattas.»

Vi torde i början af detta bemötande hafva sagt nog till Hr Q:s upplysande i denna punkt. Vi upprepa blott, att Hr Q. underlåter nämna, hvad som enligt vår åsigt kan göra Utskottets sammanträdande gagneligt, nemligen offentligheten, diskussionen af frågorna. Hr Q. vill också blott veta, om icke detta (och artikelns senare hälft öfverhufvud) är skrifvet först, men artikelns förra del efteråt. På en så tafatt fråga kunna vi dock uppriktigt svara, att artikeln är skrifven i samma ordning, den läses tryckt. Hr Q. kan få öfvertyga sig härom ur manuskriftet. Vi hafva sökt visa, huru början och slut sammanhänga. Men vi hafva medgifvit, att hufvudsak för oss var yrkandet på nyssåberopade sätt, hvarigenom Utskottets verksamhet kan blifva gagnelig.

Nu en fråga från vår sida till Hr Q. Vi hade sagt: »Man måste då medgifva att det finnes goda skäl för deras åsigt, som — — — betviflat, att en landtdag verkligen skulle till landets båtnad förmå genomföra dem» (reformerna). Hr Q. öfversätter: »jos valtiopäivä pääsisi niiden parannuksien kanssa perille maan totiseksi hyödyksi.» Hvarföre läser Hr Q. icke »en landtdag» och öfversätter »yksi valtiopäivä?» Vi hade ju omedelbart efter de anförda orden tillagt: »Också kan väl ingen af en första landtdags sammanträdande vänta stora resultat.» Är icke detta anvisning nog, att vi talade om *en* landtdag »en första landtdag.» Medgif Hr Q., att det fordras mycket, för att tro på Er recensentheder och redlighet! Vi vilja dock tro derpå. Men medgif ännu, att det är förfärligt, att hafva att bemöta endast sådana tydningar. Vi skola säga vår tanke, huru äfven hederliga granskare till sådane kunna förledas.

När de ohederliga lögnarenas och smädarenas antal är stort, och deras nit ökar antalet, måste opinionen åtminstone för stunden förvillas. Vårt blad har äran ega några fiender af detta slag.

Fremst bland dessa hedersmän står utan tvifvel i närvarande fall Hr J. W. Lillja i Åbo. Vi bekänna, att vi länge icke kunnat tro, att Hr Lillja sjelf vore författare till den i Åbo Underrättelser mot oss slugade beskyllningen, att vi skulle »frånkännt Finland garanterade politiska berättiganden.» I sitt senaste svar tillkännager likväl hr Lillja, att han, förläggaren, äfven är författaren. Han vägrar enständigt all bevisning, men han vidhåller lika enständigt sina beskyllningar. Detta är hans begrepp om heder och ära. Han sekunderas af Hr Magister Schauman i Helsingfors Tidningar, hvilken vanlig anständighet bort ålägga tystnad, sedan han på ett så lysande sätt förut i polemik mot Litteraturbladet dokumenterat sin förmåga att göra ärekränkande beskyllningar och vägra bevis. Hr S. borde så mycket mer känt sig förpligtad att tåga, som han vet, att vi icke hafva något svar för en anmärkare af hans beskaffenhet. Hr Edvard Bergh, som tidigare i Å. Underrättelser gifvit Hr Lillja ett så godt exempel, skänker nu blott i Papperslyktan sina lärjungar i den ädla konsten sitt höga bifall. Korrespondenser från Helsingfors¹ tillsändas landsortsbladen, om möjligt ännu mera sanningslösa, än de erkända fabrikaterna. Stallbröderna hafva i Sverge en god vän, tillhörande Finska emigrationen, en f. d. student med »en saftig penna», som skrifvit den mot oss rigtade artikeln i Dagligt Allehanda. Äfven Aftonbladet, som ungefär aftryckt

¹ Så anför en dylik i Borgåbladet, att vi yrkat, det grundlagarne icke förbjuda utskottsriksdagar, medan vi tvärtom sökt visa, att Regeringsformen innebär en bättre garanti mot sådanes sammankallande, än en åberopad § från 1660.

Dagligt Allehanda¹, börjar med att påminna om vår uppsats »Finska emigrationen i Sverge», såsom innehållande det första beviset på vårt affall, och tillkännager härigenom, att dess artikel har ett beslågadt ursprung. Det är allt denna samma liga, som fann sig träffad af sagde uppsats, deraf nemligen, att vi i den fördömde det skriftställer, som förnedrar fäderneslandet genom att predika om dess elände, genom att utsprida osanningar och smäda personer.

Vi hoppas Herrarne icke slås ihjäl af sina namn. Det är tillbörligt, att Finland lärer känna de högtförtjente män, som äro de egentliga patrioterna i landet, och som benäget åtagit sig att numera leda dess öden.

Vi göra Hr Lillja den rättvisan, att, sedan han icke hållit sig förbunden till hvarken bevisning eller återtagande af sina infamier, vi icke anse oss kunna vänta något sådant af de öfriga värda kamraterna.

När en så mångrådig och dock väl ordnad opinionsyttring engång fått fastställa den rätta synpunkten, då kan väl också mången hederlig läsare förledas att i den antastade skriften finna något helt annat, än hvad den innebär. När det lyckats smädarena att genom osanningar och obevisade beskyllningar göra författarens heder misstänkt, då är det föga underligt, att äfven mången, som icke uppsåtligt sökt bekräftelse derpå, likväl kunnat finna det ena eller andra i skriften dunkelt eller tvetydigt. Såsom vi sagt, föra vi Hr Q. bland dessas antal. Vi önska åtminstone få räkna honom bland dem, hans förfarande till ursäkt.

Herr Professor Palmén få vi gratulera, att hafva funnit allierade, som hittat på, att hans uppgift i Juridisk Handbok om, hvad Finland egentligen är, kan kallas en »*lapsus calami*.»

Vi beklaga blott, att, då Hr Palmén för 2 år sedan lofvade oss för Litteraturbladet ett bemötande till vår recension – såsom vi fattade saken – en förklaring öfver de anmärkta orden, att Finland »förklarats vara såsom en särskild provins förenadt med Ryssland», vi icke fingo mottaga denna uppgift, att de utgjorde en lapsus calami. Vi skulle i sanning med tillfredsställelse anmält denna rättelse – ehuru vi visst gerna skulle sett, att Hr Palmén uppdragit oss att såsom ytterligare rättelse till boken anföra några andra ord i de anmärkta ställen.

Beklagligt är också, att denna lapsus förekommer två gånger i Hr Palméns bok. I dokumentet, Hr P. åberopar, står hvarken att Finland är såsom provins med Ryssland förenadt, eller ens såsom »särskild» provins. Der står enkelt, att »provinsen Finland är med Ryssland förenadt». Likväl har Hr P. kommit att förändra dokumentets ordalag icke blott (s. 103) i »Finska lagstiftningens historia», som bildar ett särskildt kapitel i boken, utan äfven i framställningen af »Finlands Grundlagar och Organiska författningar», der den historiska (egentligen ohistoriska) notisen icke hade något att göra. Vi bekänna, att vi i vår enfald ansågo Hr P. hafva skrifvit »särskild» provins, för att beteckna, att Finland dock egentligen icke var en provins som andra provinser.

För vår del kunde vi icke låta oss härmed nöja. Vi kunde icke begripa, att ett land, hvars styrelse icke beror af någon enda Rysk auktoritet, utan som sorterar omedelbart under Monarken, kunde vara en särskild provins. För första gången, till vår skam må det sägas, togo vi Lagsamlingen för 1809–16 i hand, och till vår glädje funno vi det

¹ Båda aftrycka Åbo Underrättelser. Arrangementet är beundransvärdt. Den särskilda arrangören är oss tyvärr icke obekant.

svart på hvitt i Kejsrerliga skrivelser, att Finland är en »Stat» och att, såsom sagdt, landets högsta styrelse till följd deraf äfven skall lyda »omedelbart» under Monarken. Det var med en viss förvåning, vi sedan i Litteraturbladet sågo det, vi skulle tro för första gången i Finland, offentligen yttradt, att Finland är en i det inre sjelfständig stat. Hr P. delade vår förvåning – icke öfver saken naturligtvis, men öfver att se den tryckt.

10 Vi vilja icke betvifla, att Hr P. såsom så mångårig »professor i Statsrätt» haft saken klar för sig, då han nu försäkrar oss och allmänheten derom. Men oss andra okunniga har han lemnat i mörkret. Ännu har han icke sagt oss, hvad Finland politiskt egentligen är. I hans bok återstår den lakunen att fylla, och det torde väl ske i en ny upplaga. Emellertid kan det icke hjälpas, att icke de, som några tiotal år härefter få se första upplagan, skola anse uppgiften, att Finland är en särskild provins, för ett bevis på bristande politiskt medvetande hos vår tid – professor Palméns individuella, i följd af en lapsus calami icke uttalade politiska medvetande i all ära.

20 Det är dock icke förhållandet, hvad Hr P. likväl vill göra troligt, att vår recension skulle förtegit något om bokens innehåll, som för läsarens upplysande i en anmälan kan anses nödigt. Vi anförde afdelningens titel, som tillkännager, hvad den innehåller. Vi gjorde en anmärkning vid Förf:s framställning angående »landtdagen.» Vi tillade: »Genom framställningen af innehållet i författningarne angående landets styrelse och administration, har Förf. icke gjort sig minst förtjent af läsarens erkänsla.» Vi nämnde specielt ett par hithörande författningar. Vi lemnade alltså läsaren icke i okunnighet derom, att Förf. framställer innehållet af grundlagarne, af författningarne rörande landets styrelse o. s. v. Vi anmärkte blott, att vi saknade konklusionen af allt detta, det uttryckliga bestämmandet af Finlands politiska 30 ställning, och funno oss icke belåtna med den historiska notisen. Vår anmälan var eljest i allo erkännande, och äfven sagde anmärkning gjordes med all skyldig aktning. Detta är »sanna» förhållandet.

J. V. S.

23 KEJS. SENATENS PROTOKOLL FÖR DEN 4 MAJ 1861.

40 *Litteraturblad n:o 9, september 1861*

Ingressen till detta protokoll innehåller i dess senare del följande: »Detta ärende, som till följd häraf utgjort föremål för flere förberedande öfverläggningar i Kejs. Senaten först i dess hvardera departement och sedermera vid allmänna sammanträden, företogs nu till slutlig handläggning, hvarvid, dels genom enhälligt beslut dels efter omröstning och den af flesta rösterna sålunda uttalade åsigt, åtskilliga nya lagbud och ändringar af nu gällande stadganden funnos vara af samhällets försiggångna utveckling påkallade, men, enligt grundlagarne, ankomma på bägge Statsmakternas afgörande och 50 derföre icke utan Landtståndernas medverkan kunna tillvägbringas, äfvensom särskilda andra frågor, ehuru egentligen icke liggande utom Regeringsmaktens befogenhet att efter godtfinnande anordna, likväl ansågos vara af den vigt och betydenhet, att Landtståndernas åsigt äfven uti dem borde inhemtas till upplysning och ledning, vid